

Erindringer om dr. Ussing

Af *L. Balslev*.

Forfatteren August F. Schmidts artikel om Henrik Ussing har givet mig lyst til at fortælle nogle småtræk om min afdøde kollega, som jeg, trods aldersforskellen imellem os, tør rose mig af at have stået i venskabsforhold til i det sidste tiår af hans liv.

Da jeg som ung lærer kom til Sorø i 1929, blev jeg straks ved kaffebordet i spisefrikvarteret placeret ved siden af dr. Ussing, og den plads beholdt jeg, så længe han var ved skolen.

Jeg kan ikke sige, at mit første indtryk var absolut sympatisk. Dr. Ussing deltog gerne i enhver debat om skolens forhold eller dagens emner; han manglede aldrig svar, og hvad han sagde var ofte klogt og interessant, men som polemiker var han ikke blot skarp, men efter min ungdommelige mening undertiden tilbøjelig til at tillægge sine modstandere mindre pæne motiver til at være uenige med ham.

I 1935 blev der f. eks. gennemført en undervisningsreform i gymnasiet, som dr. Ussing var meget utilfreds med. I dansk blev sproghistorie erstattet med det mere ubestemte „modersmålskundskab“, og i historie blev det påbudt, at man skulle gennemgå billeder og tekster. Ussing anså vistnok begge dele for noget pjat, og det havde han jo lov til. Derimod var det

ikke så rart med mellemrum at få at vide, at unge lærere, der loyalt gik ind for de nye metoder, måske endda med en vis begejstring, var ærgerrige opportuniste, der ikke havde anden tanke end at tækkes deres foresatte.

August F. Schmidt kalder dr. Ussing den flittige lektor i Sorø, og det er så sandt, som det er sagt. Men når man ser den lange og forbavsende liste over hans bøger, så indser man, at fliden ikke altid i første række kunne gælde hans undervisning og forberedelsen til den. En gammel elev har fortalt mig, at dr. Ussing engang i en mellemskoleklasse gav en dansk stil for med den tilføjelse, at hvis de nu gjorde sig rigtig umage, så havde han en stor overraskelse til dem. De ventede i deres naivitet en præmie, men det viste sig, at overraskelsen bestod i, at de skulle få lov til at rette hinandens stile, så var dr. Ussing selv fri.

Vedkommende elevs far fortalte historien til rektor Raaschou-Nielsen, som ikke blev særlig overrasket. Dr. Ussing er et af de flittigste mennesker, jeg kender, sagde han, men stileretning betragter han som hoveriarbejde.

Det skal ikke hermed hævdes, at han var en dårlig lærer. Jeg har en enkelt gang overværet en dansktime hos ham og husker den endnu. Der er ikke tvivl om, at han kunne give modtagelige elever meget. Han kunne vække deres kærlighed både til digtningen og til sproget, som han elskede og skrev så klart og gennemsigtigt. Glem ikke, sagde han engang i et foredrag, at vort sprogs ældste tekst er ristet på guld.

Det var en stor fornøjelse at være på cykletur med dr. Ussing. Man fik ikke blot sproglig vejledning om stednavne og runesten, men denne nærsynede mand, der måtte have en bog helt op til næsen, havde en skarp iagttagelsessevne, når

han færdedes i naturen. Undertiden måtte man tænke på hans egne ord i afhandlingen om Sorøegnen i Historisk Samfunds årbog 1927: Blandt de Kilder, hvoraf vi kan øse Kundskab om vore Forfædres Liv, er selve Landskabet en af de allervigtigste, som det ligger med Byer og Gaarde, omgivne af dyrket Jord ind mellem Skove, Søer og Aaer. Denne kilde forstod han i sandhed selv at udnytte, og hans ledsagere fik besked både om terrænformer, oldtidsveje og bindingsværkshuse.

Naturligvis blev det materielle ikke forsømt på disse ture. Dr. Ussings elever mente, at en god gåsesteg var hans største glæde, og faktisk har jeg oplevet, at en tur til oldtidsagrene i Topshøj skov endte med et besøg på en gård, hvor der bestiltes en mortensgås og honning til vinterforråd samtidigt med, at der indkøbtes en høne, som vi fik med hjem på bagagebæreren. Mere overraskende var det måske, at han på en anden tur viste interesse for at få en ispind, som han dog benævned med det formentlig mere folkelige navn „en flødesovs“.

Dr. Ussing var politisk radikal og fremsatte også på dette område sine meninger uden omsvøb, hvilket kunne give anledning til episoder. En af dem har jeg fået fortalt som følger:

Da striden om Flensborg var på sit højeste forud for genforeningen, holdtes i Sorø by et Flensborgmøde, som endte med en demonstrationsmarch. Stemningen var lidt ophidset, og det følte som en provokation, at Sorø Akademi ikke deltog i den almindelige flagning. Et par elever må have følt det samme, for inden demonstranterne nåede skolen, gled flagene til tops på gymnasiet og på hovedbygningen. Der op-

stod en vis forvirring, og en elev, der formodentlig har forsvaret de illegale flaghejsere eller fordømt Flensborgmodstanderne, opnåede at få en øretæve af dr. Ussing, der naturligvis var H. P. Hanssen-mand.

Endnu i trediverne kunne han blive indblandet i hel- eller halvpolitiske affærer. En søn af en konservativ folketingsmand skrev en stil, vistnok om forsvarsspørgsmålet. Dr. Ussing opfattede de velmente patriotiske vendinger som fraser og gjorde rigelig brug af den røde blyant for at give sin mening til kende i uforbeholdne udtryk. Drengen følte sig, måske ikke helt uden grund, ilde behandlet, og stilen kom et middagsblad i hænde. Her blev rettelserne taget under behandling, og nu var det læreren, der fik læst og påskrevet. Rektor Raaschou-Nielsen måtte udtale sig og sagde de kloge ord, at uanset politisk anskuelse, så kunne ingen med grund drage dr. Ussings nationale sindelag i tvivl.

Dr. Ussings tunge bondeskikkelse var til en vis grad en forklædning; han havde i virkeligheden et heftigt, næsten nervøst temperament. Han kunne forløbe sig, men som hans modpol i lærerkollegiet, lektor, senere rektor, Bohn sagde: han var altid den første til at komme og sige: skal vi nu lade den sag være glemt.

Dr. Ussing var en sammensat natur, og hans rodfæstede politiske standpunkt på venstre fløj udelukkede ikke, at han i mange af dagliglivets spørgsmål var i bund og grund konservativ. Han anså familiefølelse, retsindighed og ærbarhed for grunddyder og meldte sig ud af lærernes læsekreds, fordi der var blevet købt en hårdkogt roman, som han ikke kunne billige.

Men mest forbavsedede den gamle radikaler sine omgivelser den 9. april 1940. Han fordømte fra første færd kapitulationen, og efter Scavenius erklæring af 8. juli meldte han sig ud af partiet. Med hele sin sjæl levede han med i begivenhederne under besættelsen, og i sine domme var han så ungdommelig som nogen, trods sine hvide hår. Hans elever mærkede, at han følte som de, og var taknemlige, fordi han sin natur tro aldrig gjorde nogen røverkule af sit hjerte, selv om klogskab og forsigtighed kunne tale derfor. Således blev vistnok hans sidste år som lærer nogle af de frugtbarste i forholdet til drengene.

Omkring nytår 1943 blev han alvorligt syg af et hjerteanfald og kom ikke mere til at undervise. Efter nogen tids forløb kom han dog nogenlunde til hægterne igen, og han fik den glæde at opleve befrielsen. Hans meninger var stadig lige ungdommelige: ved et møde, der må have fundet sted kort før 5. maj, gik han kraftigt ind for Nordens enhed. „Så snart tyskerne er slået, er tiden inde til at virkeliggøre den. Hvorfor hører man altid kun om vanskelighederne? Russerne vil blive rasende, men de har så meget andet at tænke på, så de vil nøjes med at protestere“.

Året efter var han død, men han er ikke glemt. Derom vidner blandt andet August F. Schmidts artikel. Han var et menneske med stærke, undertiden modstridende følelser; han havde en klar forstand og stor viden; man er taknemlig for, at man har kendt ham.